

Kaufmannom od l. 1867. dalje ruske vojne ekspedicije v Turkestanu. Bivanje v Turkestanu, zlasti v glavnem mestu Samarkandu, je bilo za Vereščagina zelo pomembno. V tej dobi in v teh krajih si je pridobil vtiskov, ki so bili merodajni mnogim njegovim najimenitnejšim slikam, zlasti o vojni. Znano je, da hoče Vereščagin zbuditi s svojimi slikami gnus pred vojsko, noče pa uprizorjati vojnih dogodkov kot zmagovalstva. Očitati so mu celo večkrat tendencioznost, pikro, nedopustno polemiko, da je moral nekatere svoje slike uničiti, n. pr. sliko „Pozabljen“. Ali ni res pretresljivo gledati na naši sliki ta kontrast: Ob mestnem zidovju mrličji, ranjenci — in čudna apatija, brezbriznost vojakov-zmagovalcev? Vojak si mirno in skrajno ravnodušno prižiga pipo, na njegovi obleki se še poznajo sledovi krvi. Drugi vojaki v ozadju pa govoré med seboj, kakor bi se ne bilo kar nič posebnega zgodilo. Ni lahko pozabiti vtisa, ki ga napravijo Vereščaginove slike o vojni. — Nežica (str. 428) je še delo pokojnega Dobnikarja. Poglejte jo, kako je ljubka, vsa lepša od cvetk njenega imena ... Težko nam je, kadar se spomnimo, da Dobnikarja ni več! — Na str. 440 prinašamo sliko lepe gotiške cerkve v Šmartnem pri Litiji, ki je bila dozidana l. 1901. pod dekanom J. Lavrenčičem in posvečena dne 15. sept. istega leta. Prinašajoč slike raznih krajev in umetnin ne smemo pozabiti na domače umetnine. Župno cerkev v Šmartnem štejemo po pravici med največje (45 m dolga) in najlepše cerkve kranjske dežele. Prihodnjič prinesemo obširnejši popis te veličastne zgradbe.

Novi zatiški opat P. Gerard Maier.

V Zatičini se je vršila 29. junija, na praznik sv. Petra in Pavla, slovesnost, kakršne že nad sto let ni doživela Kranjska. Ta dan je prem. gosp. knezoškof ljubljanski, dr. Anton Bonaventura Jeglič, blagoslovil preč. gospoda P. Gerarda Maierja za zatiškega opata. P. Gerard Maier se je porodil v Steinbergu na Wirtemberškem 13. novembra 1855. Po dovršenih študijah je bil enoletni prostovoljec. Ko je tako zadostil svetnim zakonom, je vstopil v noviciat v cistercianski samostan v Mehrerau-u na Predarlskem. L. 1883. je bil posvečen v mašnika ter je deloval v Mehrerau-u kot učitelj na učiteljskišči do l. 1888. V tem letu ga je poslal tedanji opat Maurus Kalkum v obnovljeni samostan Marienstatt v Nassau. Tam je pod opatom Wilijem, sedanjim škofom limburškim, deloval sedem let kot ekonom, oziroma župni upravitelj. Leta 1895. ga je poklical opat Stöckli zopet v Mehrerau, kjer je bil prior do leta 1898. Tega leta je bil poslan kot

prior v Zatičino, katero so cistercijani kupili od vlade kot upraviteljice kranjskega verskega zaklada. Čudna so pota božje previdnosti! L. 1784. so morali cistercijani zapustiti svoj samostan v Zatičini; l. 1898. pa zopet kupijo nekdanjo svojo last! P. Gerard je v Zatičini tudi župnik. Iz Rima je bil odlikovan z naslovom papeškega notarja. V Zatičini se je pridno lotil slovenščine in si je prilastil z vztrajnim ukom že precejšnje znanje našega jezika. Kot zatiški opat je odslej neodvisen od Mehrerau. Zanimivo je, da je bil tudi prvi opat zatiški l. 1136. istega imena. Zatiški samostan je ustanovil oglejski patriarh Peregrin. Samostan le bil velikega pomena v naši deželi. Njegovi opati so spadali k prvim veljakom domače dežele. V turških bojih je bil samostan močna utrdba za vse okoličane. Mnogo je storil samostan za ljudsko izomiko. Njegova v Rudolfinumu se nahajajoča rokopisna zgodovina je neprecenljive vrednosti za našo zgodovino. Na Kranjskem je samostan upravljal nad trideset župnij, na Štajerskem pet. Take župnije so bile n. pr.: Čemšenik, Dobrniče, Hinje, Krka, Mirna, Raka, Šempeter pri Nov. mestu, Škocijan pri Turjaku, Šmarje, Šmarjeta, Šmartno pri Litiji, Trebnje, Vače, Viš-

NOVI ZATIŠKI OPAT P. GERARD MAIER.

nja gora, Šent Vid pri Zatičini, Zagorje, Žužemberk itd.; na Štajerskem pa Galicija, Sv. Peter pri Savinji, Šmartin na Paki, Teharje in Žalec. Vsled odloka 25. oktobra 1784. so morali menihi oditi. Ljudstvo je žalostno zrló za njimi. Časa kolo se je zavrtelo za dobro stoletje; izgnanci se vračajo... Drug jim je obraz, drug izraz, srce pa isto. Bog blagoslovi njihov trud pod novim opatom!

Tri razstave v Ljubljani.

V ljubljanskem „Mestnem domu“ smo imeli v prvi polovici junija razstavo umetno obrtnih predmetov, ki jih je poslal c. kr. avstrijski muzej z Dunaja, da seznaní naše obrtnike pa tudi širje občinstvo z modernim tokom umetnega obrta. Razstava je bila večjega pomena le bolj za obrtnike, za večšake v posameznih panogah umetne obrti, manj pa je uga-jala širjim krogom našega občinstva. Namen te razstave je bil poučevati in vzpodbujati. In res! Obrtniki navadno delujejo, kakor so se učili pri svojih mojstrih in ne kažejo napredka, če jim ni sreča mila, da bi mogli potovati po raznih krajih in opazovati napredek v svoji stroki. Takim pomagajo razstave, prirejene njim v pouk. Tu se na svoje oči prepričujejo, kaj so drugi tovariši dosegli, in to jih navdušuje in vzpodbuja, da se tudi sami poprimajo svoje stroke z večjim veseljem in z živahnejšim pogumom. Vsled tega izkušajo svoje izdelke vsestransko izpopolniti. Male iskricice, a ne brezpomembne, so take razstave.

Razstavljeni predmeti so pripadali keramični, kovinski, lesni in tekstilni stroki. Poleg tega je bilo videti tudi več stavbnih načrtov in raznih risb iz obrtnih šol. Tu si videl, kaj v posameznih strokah danes proizvajajo največje tvrdke na Dunaju, v Parizu, v Londonu itd., in kaj izdelujejo razne strokovne šole na Dunaju, v Lvovu in drugje. Pri keramičnih izdelkih smo opazovali zlasti nove oblike in moderno prevlako, ki je včasih res čudovita. Tu bi se naši obrtniki lahko mnogo naučili! Manj važni za naše razmere utegnejo biti kovinski izdelki, čeprav so sami na sebi deloma jako krasni. Zanimivo je bilo tudi pohištvo, posnemajoče stare uzorce, ali izdelano v najnovejših oblikah. Tekstilni oddelek je bil zelo raznovrsten. Za naše kraje je brezdvomno najimenitnejša zbirka čipkarskih izdelkov. Nekatere dunajske in idrijske čipke so nenavadno krasne. — Obisk razstave je bil brezplačen; želimo, da bi razstava naše obrtnike razvnela in jim vžgala iskrico vztrajnega hrepenenja po vedno večjem izpopolnjevanju v posameznih strokah njihovih obrtov.

V kazinskem poslopiju v 1. nadstropju pa so razstavili slike graški „Künstlerbund“, štajerski „Kunstverein“ in monakovsko društvo „Scholle“.

Nič posebno velika razstava (le 115 slik, 3 kipi in 26 tkanin), a vendar zanimiva! Slike so akvareli in oljnate slike. Pri mnogih se opazuje vpliv moder-

nega toka — secesije; nekatere so res pravi vzor te smeri. Poglej sliko od blizu, in gotovo ne ugeneš, kaj da pomeni; šele v prilični oddalji ti predmet stopi pred oči. Vzemimo šte. 29. (Konr. Suppanchich) z naslovom: „Večer na morju.“ V bližini ne opaziš drugega nego vse polno pičic, lis in črt, rdeče, modre, zelene, rumene in oranžaste barve; iz primerne daljave pa šele vidiš, da solnčni žarki obsevajo morskó gladino. „Pomladanske breze“ (št. 66) imajo tako razkavo deblo, da stoji barva na platnu kakor kak relief. Secesijci sploh radi segajo po raznih naravnih prizorih in motivih iz planinskih, gozdnih in selskih pokrajin. Nekatere slike so pa prav naravne in dobro izvršene, na pr. portreti Daniela Pauluzzija, št. 71 (ovce) monakovskega slikarja Otona Geblerja, M. Ruppeja vse tri slike, Valterja Georgija in št. 116 Adolfa Höferja (kako hiša odseva v vodi). Splošno so se nam zdeli monakovski slikarji manj moderni kakor njihovi epigoni po drugih krajih. Ali ne izgineva secesija v slikarstvu? Ali ni le prehodna postaja k večji naravnosti? Vsaka stvar doživi le nekaj let. Kdo pa sme zahtevati, da se vstopi na ta ali oni kraj, da boš prav videl, kaj hoče slikar povedati s čopičem? Postranski nameni v umetnosti so bolj ali manj duhovite igrače ali vaje, resnih jih ne moremo imenovati; morda so pripravi za uk, a iskati ne smeš v njih smotra umetniškega. Zato vse take razstave kažejo šolski znak, obsegajoče priprave in elemente, ki pričajo, da bo iz tega polagoma še kaj dobrega nastalo. — Prav občutno pogreša oko zgodovinskih slik, da bi se naslajalo na vzvišenih idejah, ki jih uprizarja lepa oblika. Ali bi se ne naveličali čitati vedno le takih spisov, ki nam slikajo naravne prizore, k večjemu kako omledno idilo? Hrepeneli bi po globokočutni pesmi, po zanimivi noveli, po resni in fino razpredeni povesti in pretresujoči drami!

V razstavi v kazini so se nam predstavili nekateri pravi umetniki, hrepeneči po zdravem realizmu, a tudi o secesijcih moramo reči, da ima njihov čopič tuintam precejšnjo moč, samo da bi ga hoteli drugače uporabljati.

Jako čedni in okusni so nekateri okviri.

Prikupljivi so kipi Elze pl. Kastl iz Ljubljane, ki je edina zastopnica kiparstva na tej razstavi.

Kranjski umetno-tkalski zavod v Ljubljani je razstavil 26 tkanin svojega izdelka. Vtkani okraski so izvršeni po načrtih dunajskega profesorja R. Hammela in gdč. Födransperg.

Razstava ženskih ročnih del. Velika dvorana „Mestnega doma“ je na vse strani napolnjena z izdelki, ki pričajo o finem okusu in neutrudljivi vztrajnosti našega olikanega ženstva. V narodnem oziru je ta razstava pač največje važnosti. Ljudstvo se množi in strada, radi tega išče kruha v tujini, zlasti v Ameriki. Marsikdo bi rad delal doma, ko bi le vedel kaj in kakó, da si kaj prisluži. Lep in poučen napotek nam je dala ta izbornó aranžirana razstava. V ročnem delu leži velik kapital; treba ga je